

Ειδικά Θέματα Τραπεζικής: Περιγραφή Μαθήματος

Διδάσκουσα: Βάσια Πανούση

Διεξαγωγή μαθήματος

Εβδομαδιαίες διαλέξεις, Τετάρτη 3-6, Ευελπίδων 47, Αίθουσα 606

Στοιχεία επικοινωνίας

Βάσια Πανούση, αναπληρώτρια ΔΕΟΣ, panousi@aueb.gr

Eclass

Το eclass του μαθήματος βρίσκεται στα μεταπτυχιακά του ΔΕΟΣ, υπό το όνομα Ειδικά Θέματα Τραπεζικής, με διδάσκουσα Βάσια Πανούση. Η πρόσβαση με εγγραφή. Οι εβδομαδιαίες σημειώσεις (slides) του μαθήματος θα αναρτώνται στο eclass. Το έγγραφο περιγραφής του μαθήματος θα βρίσκεται επίσης στο eclass.

Σύνοψη

Το μάθημα αναλύει τον τραπεζικό τομέα και τον ρόλο του στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές κρίσεις. Εξετάζει διαφορετικές θεωρίες για την προέλευση των χρηματοπιστωτικών κρίσεων, όπως ο ηθικός κίνδυνος ή οι εσφαλμένες πεποιθήσεις στον τραπεζικό τομέα. Αναλύει επίσης τη μετάδοση ενός αρχικά χρηματοοικονομικού σοκ στη γενική οικονομία, μέσω της μείωσης των τραπεζικών πιστώσεων και της καθαρής θέσης. Επιπλέον, σκιαγραφεί τον ρόλο των τραπεζών στην ενίσχυση οποιουδήποτε αρχικού σοκ, μέσω των πωλήσεων πυρκαγιάς και των καθοδικών σπирάλ των τιμών των περιουσιακών στοιχείων, που προκαλούν συστημικό κίνδυνο και συνολικές μακροοικονομικές υφέσεις. Επιπλέον, συζητείται ο ρόλος της (βέλτιστης) πολιτικής και των κεντρικών τραπεζών για την πρόληψη και τον μετριασμό των χρηματοπιστωτικών κρίσεων, για παράδειγμα με τη ρύθμιση και την εποπτεία του τραπεζικού τομέα και με τη χρήση έκτακτων μέτρων νομισματικής πολιτικής. Το μάθημα βασίζεται σε παραδείγματα από χρηματοπιστωτικές κρίσεις σε όλο τον κόσμο, όπως η κρίση των συβριμπε 2007-9 στις ΗΠΑ και η ευρωπαϊκή κρίση χρέους του 2010. Τέλος, σκιαγραφεί ορισμένες πιθανές ανησυχίες για το μέλλον των τραπεζών, όπως αυτές που σχετίζονται με τη σκιάδη τραπεζική, τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις εξελίξεις στις αναδυόμενες αγορές.

Στόχος

Κατανόηση του ρόλου του τραπεζικού τομέα στη δημιουργία, μετάδοση και διόγκωση διεθνών χρηματοπιστωτικών κρίσεων. Κριτική κατανόηση των πρόσφατων εμπειρικών στοιχείων σχετικά με τις τραπεζικές λειτουργίες, τις χρεοκοπίες τραπεζών και την τραπεζική πολιτική και ρύθμιση.

Υλη

1. Εισαγωγή στις χρηματοπιστωτικές κρίσεις: Περιγραφή κρίσης. Ιστορική αναδρομή. Παγίδα ρευστότητας. Κρίση 2007-2009 ΗΠΑ και εξάπλωση στην Ευρώπη. Χαρακτηριστικά κρίσεων.
2. Τραπεζικό σύστημα: Παραδοσιακές και σκιώδεις τράπεζες. Τιτλοποίηση, πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Παράγωγα MBS, CDO, CDS. Αξιολόγηση παραγώγων. Τραπεζικοί κίνδυνοι. Ρόλος Κεντρικής Τράπεζας. Είδη νομισματικής πολιτικής.
3. Μηχανισμοί μετάδοσης κρίσεων: Δανειακοί περιορισμοί. Μόχλευση. Περιορισμοί πληροφόρησης-Ηθικός κίνδυνος. Μηχανισμός καθαρής αξίας. Πιστωτική κρίση. Συνολικά αποτελέσματα και ετερογένεια.
4. Μηχανισμοί διόγκωσης κρίσεων: Μόχλευση. Προκυκλικότητα. Fire sales σπιτιών και άλλων περιουσιακών στοιχείων. Καθοδικά σπιράλ τιμών. Παράδειγμα-Fire sales μετατρέψιμων ομολόγων. Η περίπτωση του LTCM.
5. Αιτίες κρίσεων: Τραπεζικές απώλειες. Σφάλματα ή ηθικός κίνδυνος. Η περίπτωση LTCM και αρμπιτράζ σχετικής αξίας. Κυβέρνηση και ηθικός κίνδυνος. Πορτοφολία τραπεζιτών και απόδοση τραπεζών 2007-9. Η περίπτωση Fannie-Freddie.
6. Αναντιστοιχία ληκτότητας και τραπεζικοί πανικοί. Πανικοί επί τραπεζικών καταθέσεων. Πολιτικές επίλυσης προβήματος, ασφάλιση καταθέσεων, δανειστής έσχατης ανάγκης. Η κατάρρευση Northern Rock. Η κατάρρευση Bear Stearns.
7. Ασφαλισμένο χρέος και πληροφορησιακοί πανικοί. Πανικοί σε αγορές εξασφαλισμένου χρέους. Πανικοί σε repos και ABCP. Ρόλος εχεγγύου. Ρόλος διαφάνειας αγορών. Ρόλος αβεβαιότητας. CDS και κρίση στην ΕΕ. Επανεξέταση κατάρρευσης Bear Stearns. Κατάρρευση AIG.
8. Τραπεζικές διασυνδέσεις και πανικοί. Πολυπλοκότητα χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ρίσκο αντισυμβαλλομένου. Επανεξέταση κατάρρευσης Northern Rock. Επανεξέταση κατάρρευσης AIG.
9. Ρόλος οικονομικής πολιτικής. Δανειστής έσχατης ανάγκης. Παράθυρο έκπτωσης. Ποσοτική χαλάρωση (quantitative easing). Αγορά περιουσιακών στοιχείων. Πακέτα διάσωσης. Η περίπτωση του TARP, ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών και υποστήριξη αγορών. Εγγυήσεις σε ιδιωτικές αγορές. Τεστ αντοχής. Ρυθμιστικό πλαίσιο Basel III, απαιτήσεις κεφαλαίων και ρευστότητας. Συστημικές τράπεζες. Νομοθεσία Dodd-Frank.
10. Ιστορική αναδρομή για χρηματοπιστωτικές φούσκες και κρίσεις.
11. Επιτοκιακός κίνδυνος: Η περίπτωση της SVB.
12. Κεντρικές τράπεζες και προβλέψεις αγορών.
13. Ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα.

Διδακτικό υλικό

Είστε υπεύθυνοι για την ανάγνωση και την κατανόηση των σημειώσεων. Οι διαλέξεις θα δίνουν επιπρόσθετες πληροφορίες επί των σημειώσεων, άρα η παρουσία στην τάξη είναι σημαντική. Δεν υπάρχουν υποχρεωτικά εγχειρίδια, αν και μπορείτε να συμβουλευτείτε τα εγχειρίδια των Μισηκιν και Σαουνδερς (πιο προχωρημένο). Τα βιβλία και papers της βιβλιογραφίας είναι προαιρετικά και συμπληρώνουν τις σημειώσεις των διαλέξεων. Μερικά papers είναι κάπως τεχνικά, καθώς είναι γραμμένα για ένα εξειδικευμένο κοινό, αλλά μπορεί να βρείτε τις εισαγωγές τους προσβάσιμες. Παρακολούθηση της διεθνούς επικαιρότητας θα βοηθήσει στην κατανόηση του μαθήματος.

Γλώσσα

Το μάθημα είναι στα ελληνικά με κάποια αγγλική ορολογία. Για τις σημαντικότερες έννοιες παρέχεται τόσο η ελληνική όσο και η αγγλική ορολογία.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση θα βασιστεί στο ένα και τελικό διαγώνισμα. Έξτρα πόντοι για συμμετοχή στην τάξη.

Υποχρεώσεις φοιτητών

Σεβασμός στην τάξη, στους φοιτητές και στους καθηγητές. Απαγορεύεται το κάπνισμα μέσα και γύρω από την αίθουσα. Να έρχεστε στην ώρα σας για το μάθημα και να μην κάνετε πολλές συζητήσεις μεταξύ σας, καθώς διασπούν την προσοχή για όλους. Απαγορεύεται η ηχογράφηση του μαθήματος με οποιαδήποτε ηλεκτρονικά μέσα. Οι σημειώσεις του μαθήματος προστατεύονται από copyright και, άρα, απαγορεύεται η αναδιανομή, πώληση ή χρήση τους για σκοπούς πέρα από προσωπική μάθηση.

Κανονισμοί αποστολής email

Ακολουθούν κανονισμοί για την αποστολή email στη διδάσκουσα. Μηνύματα που δεν είναι σύμφωνα με τους κανονισμούς ή που ζητούν απαντήσεις οι οποίες καλύπτονται από το παρόν έγγραφο περιγραφής του μαθήματος, θα λάβουν απάντηση που θα παραπέμπει στο παρόν έγγραφο.

- Για λόγους ιδιωτικότητας, οι φοιτητές πρέπει να χρησιμοποιούν το @aueb.gr email τους όταν απευθύνονται στη διδάσκουσα. Μηνύματα από άλλους λογαριασμούς δεν θα λάβουν απάντηση.
- Η γραμμή Subject πρέπει να αναφέρει το μάθημα και την ερώτηση ή το ζήτημα που έχει ο φοιτητής.
- Το κείμενο του μηνύματος πρέπει να περιέχει ένα άνοιγμα (καλημέρα, καλησπέρα κ.λπ.) και ένα κλείσιμο (ευχαριστώ κ.λπ.), μαζί με το όνομα με το οποίο επιθυμούν να αποκαλούνται οι φοιτητές. Καλό θα ήταν η υπογραφή να μην περιέχει γραμμές όπως “sent from my iPhone”.
- Τα μηνύματα δεν πρέπει να περιέχουν emojis ή emoticons.
- Αποδεκτά email
 - Απορίες επί της ύλης που έχει διδαχτεί
 - Αίτηση επεξήγησης διαγωνίσματος μετά τις εξετάσεις
 - Αίτηση για διεξαγωγή εξετάσεων υπό διαφορετικές συνθήκες, π.χ. προφορικές εξετάσεις ή έξτρα χρόνος. Με απαραίτητα συνοδευτικά, προηγούμενη ενημέρωση γραμματείας και έγκριση γενικής συνέλευσης τμήματος. Λεπτομερής εξήγηση των προτιμήσεων για το είδος της ειδικής εξέτασης.
 - Επιχειρηματική κριτική, προτάσεις για αναδιαμόρφωση μαθήματος, ενημέρωση αν έννοιες δεν έχουν καλυφθεί (καλά) από προηγούμενα μαθήματα
- Μη αποδεκτά email

- Ερωτήσεις για το πότε θα ανακοινωθούν οι βαθμοί
- Ερωτήσεις για το τι βαθμό έλαβαν οι φοιτητές
- Παράπονα για το βαθμό που έλαβαν οι φοιτητές
- Ερωτήσεις για την ημέρα και ώρα διεξαγωγής της εξέτασης του μαθήματος
- Ερωτήσεις για την ύλη του μαθήματος που θα καλύψουν οι εξετάσεις
- Αιτήσεις για αλλαγή βαθμού, έξτρα δουλειάς αντί για εξετάσεις, διαφορετικό είδος εξέτασης χωρίς απαραίτητα δικαιολογητικά
- Μηνύματα με λεπτομέρειες για την προσωπική ζωή των φοιτητών και τον τρόπο με τον οποίο αυτή τους εμποδίζει να περάσουν το μάθημα (π.χ. δουλεύω, φαντάρος, οικογένεια, παιδιά κ.λπ.)
- Μηνύματα από γονείς, συγγενείς ή φίλους των φοιτητών, ανεξαρτήτων περιεχομένου
- Εριστικά, εχθρικά ή απότομα μηνύματα οποιασδήποτε μορφής

Οδηγίες εξετάσεων

- Έχετε δύο ώρες. Πριν από το πέρας μιας ώρας δεν επιτρέπεται έξοδος από την αίθουσα. Μετά από έξοδο, δεν επιτρέπεται επιστροφή στην αίθουσα.
- Απαντήστε στον παρεχόμενο χώρο πάνω στο έντυπο του διαγωνίσματος που θα σας χορηγηθεί. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την τελευταία σελίδα, αν χρειάζεστε επιπλέον χώρο. Μόνο απαντήσεις πάνω στο έντυπο θα βαθμολογηθούν.
- Αν χρειαστεί να χρησιμοποιήσετε τις κόλλες εξετάσεων ως πρόχειρο, επιστρέψτε τις μαζί με τις απαντήσεις σας. Απαντήσεις πάνω στο πρόχειρο δε θα βαθμολογηθούν.
- Βασίστε τις απαντήσεις σας σε έννοιες που συζητήθηκαν στο μάθημα. Προσπαθήστε να απαντήσετε συνοπτικά και τεκμηριωμένα.
- Χρησιμοποιήστε επίσημη ορολογία, όπως αυτή μαθαίνεται από τις σημειώσεις του μαθήματος. Ελαχιστοποιήστε τη χρήση ανεπίσημων εκφράσεων, π.χ. 'Οι τράπεζες έφαγαν πακέτο'.
- Σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, δεν υπάρχει πέναλτυ αρνητικής βαθμολόγησης για λανθασμένες απαντήσεις.
- Μπορείτε να απαντήσετε στα ελληνικά, στα αγγλικά ή με μείγμα των δύο.
- Ηλεκτρονικές και τεχνολογικές συσκευές παραμένουν κλειστές και μέσα σε τσάντες.
- Αν παρατηρηθεί αντιγραφή, θα μηδενιστούν όλοι οι συμμετέχοντες.

Βιβλιογραφία

- Acemoglu, Daron, Asuman Ozdaglar, et al. Systemic Risk and Stability in Financial Networks, National Bureau of Economic Research Working Paper no. 18727, 2013.
- Acharya, Viral, Thomas Philippon, et al., The Financial Crisis of 2007–2009: Causes and Remedies, *Financial Markets, Institutions Instruments* 18, no. 2 (2009): 89–137.
- Acharya, V. V., Gunduz, Y., and T. C. Johnson, 2022, Bank use of sovereign CDS in the Eurozone crisis: Hedging and risk incentives, *Journal of Financial INtermediation*.
- Akerlof, George A., and Paul M. Romer, Looting: The Economic Underworld of Bankruptcy for Profit, *Brookings Papers on Economic Activity*, no. 2 (1993): 1–73.
- Allen, Franklin, and Douglas Gale., *Understanding Financial Crises*. Oxford University Press, 2009.
- Anil, A., 2018, Gambling traps, ECB Working Paper.
- Barberis, Nicholas C., Psychology and the Financial Crisis of 2007–2008, In *Financial Innovation: Too Much Or Too Little?* MIT Press, 2012, pp. 15–28.
- Bernanke, Ben S., The Crisis and the Policy Response, Stamp Lecture, London School of Economics, January 13, 2009.
- Chairman Bernanke’s College Lecture Series, <https://www.federalreserve.gov/aboutthefed/educational-tools/chairmans-lecture-series-about.htm>
- Bordo, Michael D., The Lender of Last Resort: Alternative Views and Historical Experience, *FRB Richmond Economic Review* 76, no. 1 (1990): 18–29.
- Brunnermeier, Markus K., Deciphering the Liquidity and Credit Crunch 2007–2008, *Journal of Economic Perspectives* 23, no. 1 (2009): 77–100.
- Caballero, Ricardo J., Sudden Financial Arrest, *IMF Economic Review* 58, no. 1 (2010): 6–36.
- Caballero, Ricardo J., and Arvind Krishnamurthy, Collective Risk Management in a Flight to Quality Episode, *The Journal of Finance* 63, no. 5 (2008): 2195–230.
- Caballero, Ricardo J., and Alp Simsek, Fire Sales in a Model of Complexity, *The Journal of Finance* 68, no. 6 (2013): 2549–87.
- Campello, Murillo, John R. Graham, et al., The Real Effects of Financial Constraints: Evidence from a Financial Crisis, *Journal of Financial Economics* 97, no. 3 (2010).
- Cheng, Ing-haw, Sahil Raina, et al., Wall Street and the Housing Bubble, *American Economic Review* 104, no. 9 (2014): 2797–829.

- Chodorow-Reich, Gabriel, The Employment Effects of Credit Market Disruptions: Firm-level Evidence from the 2008–9 Financial Crisis, *Quarterly Journal of Economics* 129, no. 1 (2014): 1–59.
- Diamond, Douglas W., and Philip H. Dybvig, Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity, *Journal of Political Economy* 91, no. 3 (1983): 401–19.
- Epstein, G., and P. Hubbard, Speculation and Sovereign Debt – An Insidious Interaction, Working Paper.
- Geanakoplos, John, The Leverage Cycle, *NBER Macroeconomics Annual* 24 (2009): 1–65.
- Gorton, Gary B., Questions and Answers about the Financial Crisis-Prepared for the US Financial Crisis Inquiry Commission, National Bureau of Economic Research, February 2010.
- Gorton, Gary, and Andrew Metrick, The Federal Reserve and Panic Prevention: The Roles of Financial Regulation and Lender of Last Resort, *Journal of Economic Perspectives* 27, no. 4 (2013): 45–64.
- Hanson, Samuel G., Anil K. Kashyap, et al., A Macroprudential Approach to Financial Regulation, *Journal of Economic Perspectives* 25, no. 1 (2011): 3–28.
- Holmstrom, Bengt. Understanding the Role of Debt in the Financial System, Bank for International Settlements Working Paper no. 479, 2015.
- Holmstrom, Bengt, and Jean Tirole, Financial Intermediation, Loanable Funds, and the Real Sector, *Quarterly Journal of Economics* 112, no. 3 (1997): 663–91.
- Jorion, Philippe. Risk Management Lessons from Long Term Capital Management, *European Financial Management* 6, no. 3 (2000): 277–300.
- Kohn, Donald L. The Federal Reserve’s Policy Actions During the Financial Crisis and Lessons for the Future, Carleton University, May 13, 2010.
- Ma, Yueran, Bank CEO Optimism and the Financial Crisis, Harvard University, 2014, Working paper.
- McDonald, Robert, and Anna Paulson, AIG in Hindsight, *Journal of Economic Perspectives* 29, no. 2 (2015): 81–106.
- Mishkin, F.S., and Serletis, A., The economics of money, banking and financial markets, google for free pdf online.
- Noeth, B. J., and R. Sengupta, 2012, A Look at Credit Default Swaps and Their Impact on the European Debt Crisis, Federal Reserve Bank of Saint Louis.
- Rose, Clayton S., Daniel Baird Bergstresser, et al., The Tip of the Iceberg: JP Morgan Chase and Bear Stearns (A), Harvard Business School Case. Case: 309–001, January 2009.

Saunders, Anthony, and Marcia Millon Cornett, Financial Institutions Management: A Risk Management Approach, google for free pdf online.

Shleifer, Andrei, and Robert Vishny, Fire Sales in Finance and Macroeconomics, Journal of Economic Perspectives 25, no. 1 (2011): 29–48.

Shin, Hyun Song, Reflections on Northern Rock: The Bank Run that Heralded the Global Financial Crisis, Journal of Economic Perspectives 23, no. 1 (2009): 101–20.

Swagel, Phillip, Legal, Political, and Institutional Constraints on the Financial Crisis Policy Response, Journal of Economic Perspectives 29, no. 2 (2015): 107–22.

Οδηγός μελέτης

Πηγές

- Slides
 - Eclass
 - Σημειώσεις από διαλέξεις
- Internet
 - Google it
 - Investopedia (π.χ. ορολογία)
 - Wikipedia (π.χ. case studies)
- Books with pdf online, συνιστάται περισσότερο το δεύτερο
 - Saunders-Cornett, Financial Institutions Management: A Risk Management Approach
 - * Chapter 1: Why are financial institutions special?
 - * Chapter 8: Interest rate risk I
 - * Chapter 16: Off-balance-sheet risk
 - * Chapter 18: Liability and liquidity management
 - * Chapter 19: Deposit insurance and other liability guarantes
 - * Chapter 20: Capital adequacy
 - * Chapter 26: Securitization
 - Mishkin, The Economics of Money, Banking and Financial Markets
 - * Chapter 1: Why study money, banking, and financial markets?
 - * Chapter 2: An overview of the financial system
 - * Chapter 8: An economic analysis of financial structure
 - * Chapter 9: Financial crises and the subprime meltdown
 - * Chapter 10: Economic analysis of financial regulation

- * Chapter 12: Nonbank financial institutions
 - * Chapter 15: Central banks
 - * Chapter 17: Tools of monetary policy
 - * Chapter 18: The conduct of monetary policy: strategy, and tactics
 - * Chapter 20: The international financial system
- Papers
 - Αναφέρονται στις σημειώσεις
 - Abstract (σύνοψη), Introduction (εισαγωγή) συνήθως μη τεχνικά
 - Πού τα βρίσκουμε
 - * Google the title, μεγάλη πιθανότητα να εμφανιστεί link με το pdf
 - * Google Scholar
 - * Science Direct
 - * Ideas RePEc
 - * SSRN
 - * NBER
 - * JSTOR (μέσω OIA)
- Visual sources
 - The Big Short
 - Chairman Bernanke's College Lecture Series, <https://www.federalreserve.gov/aboutthefed/educational-tools/chairmans-lecture-series-about.htm>
 - * Lecture 1: Origins and Mission of the Federal Reserve
 - * Lecture 2: The Federal Reserve after World War II
 - * Lecture 3: The Federal Reserve's Response to the Financial Crisis
 - * Lecture 4: The Aftermath of the Crisis

Εξετάσεις

- Τι δεν θα πέσει
 - Μαθηματικά
 - Απομνημόνευση, π.χ. "Τι είναι MBS;"
 - Ιστορική αναδρομή, π.χ. "Περιγράψτε την κατάφραση της Bear"
- Τι θα πέσει, παραδείγματα
 - Δίνεται παλινδρόμηση, ερμηνεία αποτελεσμάτων και πιθανών μηχανισμών
 - Δίνεται case study, ερωτήσεις για φαινόμενα και μηχανισμούς
 - Δίνεται περιγραφή προβλήματος, αναφέρετε δύο μέσα πολιτικής προς επίλυση
 - Δίνεται διάγραμμα, εξηγήστε γιατί ή τι συμβαίνει